

Dziurzyńska, Ewa

Wystawa Ślady dalekowschodnich wypraw w materiałach Władysława Kotwicza (14 XI-16 XII 1994, Oddział Archiwum PAN w Krakowie)

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 40/2, 210-212

1995

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

2. 25 lutego – dr Henryka Hołda - Róziowicza: *Józefa Supińskiego człowiek moralny*;

3. 25 marca – prof. dr hab. Andrzej Feliks Grabski (Łódź): *O krótkim kursie [...] nie całkiem krótko – z zagadnień filozofii dziejów stalinizmu*;

4. 15 kwietnia – prof. dr hab. Waldemar Voisć: *Marcin Śmiglecki Logika (1618 r.) – Zamość, Oxford i perspektywy*; opublikowany w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki” 1994 nr 3/4 s. 117–123;

5. 13 maja – dr Roman Jaskuła (Kraków): *Literatura i historia Polski w wydawnictwach francuskich Karola Forstera w latach 1833–1879*; druk w „Kwartalniku Historii Nauki i Techniki” 1995 nr 1 s. 59–81, ponadto z części przedstawionego wówczas materiału powstał artykuł pt. *Karol Forster – obrońca monarchii Ludwika Filipa* zamieszczony w kwartalniku „Pro Fide, Rege et Lege” nr 1 (1995 r.) s. 23–26;

6. 23 listopada – dr Paweł Komorowski: *Listy o studiowaniu i zastosowaniu historii H. Bolingbroke’a*; oddano do druku w „Analecta” 1995 nr.2;

7. 15 grudnia – prof. dr hab. Irena Stasiewicz-Jasiukowa: *Uniwersalna i specyficznie polska. O koncepcji historii nauki Bogdana Suchodolskiego*; odpowiedni artykuł drukuje się w *Księdze pamiątkowej dedykowanej prof. dr hab. Lechowi Mokrzechiemu* (ok. 30 stron maszynopisu).

Ponadto w dniu 14 września mgr Mariusz Affek – *Związki polsko-włoskie w naukach prawnych polskiego Oświecenia stanisławowskiego*; autoreferat na obronie pracy doktorskiej.

Mariusz Affek
(Warszawa)

WYSTAWA ŚLADY DALEKOWSCHODNICH WYPRAW
W MATERIAŁACH WŁADYSŁAWA KOTWICZA
(14 XI–16 XII 1994, ODDZIAŁ ARCHIWUM PAN W KRAKOWIE)

Inspiracją do zorganizowania wystawy była 50 rocznica śmierci Władysława Kotwicza – orientalisty, wielkiego uczonego, wysokiego urzędnika Ministerstwa Finansów Rosji.

Władysław Kotwicz urodził się 20 III 1872 r. w Ossowie na Wileńszczyźnie. Szkołę średnią i gimnazjum ukończył w Wilnie. W latach 1891–1895 studiował na Wydziale Języków Wschodnich Uniwersytetu Petersburskiego. Po uzyskaniu dyplomu otrzymał stypendium Wydziału, co pozwoliło mu przygotować się do pracy naukowej i dydaktycznej. Równocześnie w 1896 r. znalazł zatrudnienie w Sekcji Wschodniej Kancelarii Ministra Skarbu Rosji, dochodząc do stanowiska Rzeczywistego Radcy Stanu. Pozostał w niej do końca 1917 r.; brał udział w tworzeniu przedsiębiorstw rosyjskich na obszarze prawie całej Azji. Nawiązał bliskie

stosunki z przedstawicielami życia politycznego i umysłowego Mongolii Zewnętrznej. Do dziś jest ceniony przez Mongołów jako badacz i znawca ich języka, historii i kultury.

W latach 1900–1922 pracował na Uniwersytecie Petersburskim, osiągając stopień profesora. Interesował się szczególnie językiem kałmuckim i jego dialektami, które poznawał w czasie ekspedycji na stepy kałmuckie (1894, 1896, 1910, 1917). Brał również udział w wyprawach archeologicznych (1912 – północna Mongolia: Iche-Chuszotu i Erdeni-Dzu).

W 1922 r. otrzymał zaproszenie do objęcia katedry na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. Po dopełnieniu formalności, związanych ze zmianą obywatelstwa, wrócił do Polski w grudniu 1923 roku. Obok kierowania katedrą filologii Dalekiego Wschodu na UJK brał żywy udział w pracach Polskiego Towarzystwa Orientalistycznego, którego był pierwszym, długoletnim prezesem. Współorganizował siedem Zjazdów Orientalistów Polskich. Od 1927 r. redagował „Rocznik Orientalistyczny”. Założył i z własnych funduszy wydawał serię „Collectanea Orientalia”.

Lata II wojny światowej spędził przeważnie w Czarnym Borze koło Wilna. Mimo ciężkiej choroby serca w latach 1939–1944 przygotował do druku około 10 większych prac. Zmarł 3 X 1944 r. Pochowano go w grobie rodzinnym na Roscie.

Władysław Kotwicz był członkiem Polskiej Akademii Umiejętności, Rosyjskiej Akademii Nauk i wielu towarzystw naukowych. Otrzymał liczne odznaczenia rosyjskie, mongolskie i polskie.

Bogata spuścizną uczonego dysponowała jego jedyna córka – Maria. Część archiwaliów, głównie korespondencję, przekazała do Biblioteki PAN w Krakowie, a księgozbiór orientalistyczny Katedrze Filologii Ludów Azji Środkowej Uniwersytetu Warszawskiego. Materiały naukowe i biograficzne nabył Oddział Archiwum PAN w Krakowie. Tę część spuścizny Kotwicza cechuje wielka różnorodność. Obok papierów osobistych i prac uczonego zawiera ona ciekawe materiały warsztatowe, etnograficzne, listy XVII-wiecznych władców mongolskich, poufne raporty carskich agentów i dyplomatów, mapy, zdjęcia i nie publikowane materiały obce. Ich udostępnienie stało się możliwe dzięki wieloletniej pracy OA PAN w Krakowie z profesorem Stanisławem Kałużyńskim i doktorem Jerzym Tulisowem. Kilka cenniejszych, a zniszczonych obiektów w 1994 r. poddano konserwacji dzięki subwencji z Fundacji Na Rzecz Nauki Polskiej.

Wystawa była prezentowana w jednej niewielkiej sali. Szczępliwość miejsca spowodowała, że eksponowane archiwalia sygnalizowały jedynie bogactwo spuścizny Kotwicza. Poza gablotą poświęconą biografii orientalisty (dokumenty, fotografie, odznaczenia), pozostałe przedstawiały materiały zebrane przez niego w trakcie wypraw naukowych lub też znalazły się w jego posiadaniu w wyniku kontaktów z innymi badaczami. Były wśród nich estampaże z Chin i Mongolii, dokumenty ojrackie z XVII w., korespondencja w różnych językach środkowo-

azjatyckich z pocz. XX w., mongolskie plakaty propagandowe z okresu rewolucji, fragment *Historii Molon-Tojna* (opis wędrówki mnicha po piekle) – bogato ilustrowana kopia z pocz. XX w. i materiały ilustrujące wyprawę Kotwicza do Erdeni-Dzu w 1912 roku. W ostatnim przypadku, obok fragmentu rękopisu mówiącego o historii klasztoru Erdeni-Dzu i czarno-białych fotografii przywiezionych przez uczonego, zaprezentowano kolorowe zdjęcia wykonane latem 1994 r. przez studentów Instytutu Orientalistycznego Uniwersytetu Warszawskiego, podążających śladami ekspedycji sprzed 82 lat.

Ekspozowane na wystawie materiały pochodziły ze zbiorów: Oddziału Archiwum PAN w Krakowie, Biblioteki PAN w Krakowie (1 fotografia) i studentów IO UW (10 fotografii).

Wystawę przygotowała Ewa Dziurzyńska przy współpracy Rity Majkowskiej, Marty Płatek i Piotra Milczanowskiego. Konsultantem językowym był dr Jerzy Tulisow.

Wystawa mogła dojść do skutku dzięki uprzejmości Dyrekcji Muzeum Narodowego w Krakowie, która udostępniła Archiwum gabloty.

Ewa Dziurzyńska
(Kraków)